

Jos Geysels,

Inhoudelijk onjuist en tactisch onverstandig

De Morgen, 26 oktober 2007

De afwijzing van de federale kieskring vergroot geenszins het politieke draagvlak dat CD&V'er Yves Leterme nodig heeft om de onderhandelingen uit het sukkelstraatje te krijgen. Jos Geysels vindt dat Vlamingende federale kieskring niet als een toegeving moeten beschouwen

'Ik ben niet tegen een federale kieskring, maar ik beschouw het als een bijproduct. Je moet eerst en vooral weten hoe je door B-H-V geraakt.' Dat zei Louis Tobback in september. Sinds Didier Reynders vorig weekend dat voorstel nadrukkelijk ter sprake bracht, is het bijproduct deze week een hoofdpunt geworden. Niet ten onrechte, want de discussie over de federale kieskring die door de Paviagroep al een aantal jaren wordt gestimuleerd, verdient meer en betere omschrijvingen dan "een unitair achterhoedegevecht" of "een voorbijgestreefd idee".

Volgens Bart Sturtewagen in De Standaard is de federale kieskring geen "tovermiddel" of een "mirakeloplossing". Voor hem moet elk idee getoetst worden aan het criterium van goed bestuur. Helemaal ongelijk heeft hij niet. Het is inderdaad belangrijk een kosten-batenanalyse te maken. Voor- en nadelen af te wegen. Bedachtzaamheid bij staatsvormingen is geen luxe. En criteria opstellen om een idee te beoordelen evenmin. Maar die gelden dan het best voor alle voorstellen. Zo kan men vanuit het criterium van goed bestuur een herfederalisering van de geluidsnormen verdedigen. Maar dat staat niet op de agenda van de meeste Vlaamse politici en commentatoren. Ook al is er, eveneens institutioneel, nog geen oplossing in zicht voor de geluidsoverlast in Zaventem.

Mij lijkt het interessanter het debat te concentreren op de federale en democratische logica die in het voorstel zitten. Tot nader order is België, weliswaar met vele confederale elementen, een federale staat. Zo staat het in het eerste artikel van de grondwet. Wie dat uitgangspunt deelt, kan zich moeilijk verzetten tegen een (gedeeltelijke) rechtstreekse verkiezing van parlementariërs over het hele grondgebied van die federatie. Zoals in andere federale landen. Dat partijen zoals N-VA en het Vlaams Belang de grondwet op een andere manier lezen, is duidelijk. Hun agenda is dat ook. Ze pleiten voor een onafhankelijk Vlaanderen. "Goed bestuur en België gaan niet samen", schrijft Geert Bourgeois.

Maar wie zich, zoals de andere partijen, tegen het separatisme uitspreekt, kan toch moeilijk problemen hebben met een versterking van de federale democratie. "In België wordt een politicus groot door kwaad te spreken over de andere gemeenschap. Er zijn geen politici meer die de moed hebben om één beleid voor het hele land te verdedigen", zei Patrick Dewael begin van dit jaar. "Wegens het feitelijke partijenconfederalisme

dragen politici geen verantwoordelijkheid meer ten aanzien van de andere gemeenschappen", schreef Wilfried Martens in 2006.

Zoals de rechtstreekse verkiezing van het Vlaams Parlement de democratische dialoog voor de regionale politiek versterkte, kan een federale kieskring, aldus Kris Deschouwer, "een democratische dialoog voor de federale politiek verstevigen". Iedereen kan zich dan rechtstreeks uitspreken over de fratsen van André Flahaut of, als hij de moed heeft zich kandidaat te stellen, over een figuur als Olivier Maingain. Op die manier wordt een democratisch deficit verkleind en de legitimiteit van de verkozenen verhoogd.

Vanuit die optiek is het debat over de federale kieskring geen discussie tussen Vlamingen en Walen, maar wel een over de democratische vormgeving van het federale België. Uiteraard wordt de invoering van een federale kieskring door vele Franstaligen ook beschouwd als een vertrouwenwekkende maatregel in het communautaire debat. Je zou voor minder als je met N-VA aan de onderhandelingstafel zit, maar dat daarom aan Vlaamse kant als een toegeving beschouwen lijkt mij inhoudelijk onjuist en tactisch onverstandig.

Een federale kieskring hypothekeert geenszins de eventuele verdere overheveling van bevoegdheden naar gemeenschappen en gewesten. Een versterking van de federale democratie hoeft geen verzwakking te zijn van de deelstaten.

Daarom is het eigenaardig dat de, naar eigen zeggen niet-separatistische CD&V, het voorbije weekend de federale kieskring afwees. "We hebben al genoeg toegegeven", zegden sommigen na het partijbestuur. "Het draagvlak hiervoor is zeer klein in de partij", verklaarde voorzitter Jo Vandeuren. Daarmee verduidelijkte hij wat de positie (nog) is van mensen als Jean-Luc Dehaene, Mark Eyskens en Wilfried Martens, die wel positief staan tegenover een federale kieskring.

Of de afwijzing ook tactisch verstandig was, is twijfelachtig. Ze geeft in elk geval de indruk dat op de tandem CD&V-N-VA vooral Bart De Wever aan het stuur zit. Ze vergroot geenszins het politieke draagvlak dat CD&V'er Yves Leterme nodig heeft om de onderhandelingen uit het sukkelstraatje te krijgen. Met hun afwijzing dwingt CD&V de formateur weer in een positie die hij wil en moet verlaten.

Een federale kieskring is inderdaad geen tovermiddel. En over de praktische uitwerking zal zorgvuldig moeten worden nagedacht.

Maar de idee illustreert wel andere breuklijnen dan de klassieke Vlaams-Waalse tegenstellingen en benadert de staatshervorming vanuit een ander gezichtsveld. Het is geen toegeving, maar een toevoeging van meer federale democratie.

Misschien juist daarom kan het een van de hulpmiddelen zijn om de onderhandelingen uit het slop te helpen. Of moet ik 'kan' al in de verleden tijd schrijven?